

ködő rendszereket. Itt ismertetik a Kongresszusi Könyvtár MARC tevékenységét, az Orvostudományi Országos Könyvtár MEDLARS rendszerét, valamint a Mezőgazdasági Országos Könyvtár CAIN /Cataloging and Indexing/ rendszerét. A rendszerek leírását tartalmazó részben a többoldalú közelítést lehetővé tevő mutatók is találhatóak.

A következő részekben a kézikönyv pótlólagos forrásanyagként foglalkozik a nem-szövetségi könyvtárakban működő automatizált rendszerekkel, géppel olvastatható adattárakkal, a mikrofelvételek könyvtári alkalmazásának elméleti és gyakorlati kérdéseivel, az automatizált rendszerekben alkalmazható elektronikus berendezésekkel.

A tartalma szerint vizsgálva nagyon hasznos, kedvező felépítése és szerkezete következtében jól használható kézikönyv utolsó fejezete a vizsgált témakör 52 tételes szakbibliográfiája.

Schiff Ervin

Leendő szakemberek olvasási szokásai

/NÉMETH Zsófia: A Természettudományi Kar hallgatói az Egyetemi Könyvtárban. /Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Bibliothecaria. Tom. VII. Fasc.4./ Szeged, 1973. 41 p. 13 t.
1 mell./

NÉMETH Zsófia számos táblázatban feldolgozott, több szempont szerint is értékelt, sok hasznos és felhasználható következtetést eredményező, továbbgondolásra készítő /és továbbgondolásra érdemes/ elemző statisztikai összeállítás, amely az Acta Bibliothecaria VII. kötetének 4. füzeteként jelent meg, az eredményes és világos következtetések levonására alkalmas statisztikai elemzések közé tartozik. Ezt nemcsak azért hangsúlyozzuk bevezetőként, mert - mint mindennapjaink egyéb területén - a könyvtárak életében időnként felbukkanó statisztikai kérdőívek, körkérdések, véleménykérések sok munkával összeállított, kötetnyi adathalmaz is gyakran felhasználatlanul süllyed az egyéb jelentések elolvasatlan lapjai közé, hanem azért is, mert - jóllehet NÉMETH Zsófia egy egyetemi könyvtár természettudományos szakos hallgatóinak olvasási szokásait tárta fel - eredményeit más könyvtárak is hasznosíthatják. Miért?

Köztudott tény /s az csupán egyéni indulat kérdése, hogy e tényt rosszalóan vagy megértően vesszük tudomásul/, hogy tanárképző főiskoláink és egyetemeink végzős hallgatóinak csak egy része helyezkedik el diplomája kézhezvétele után a választott tanári pályán: igen jelentős azoknak a végzett tanároknak száma, akik szakképesítésük bir-

tokában laboratóriumokban, kutatóintézetekben, üzemekben keresnek és találnak maguknak - a tanárinál bizonytalán jobban dotált - megélhetési teret. Ez a megállapítás nemcsak a különböző szerkesztőségekben pályát kezdő bölcsészekre érvényes, hanem a természettudományi karok hallgatóira is. S ebből a szempontból egyáltalán nem közömbös kutatóintézeteink, termelő üzeink, üzemi laboratóriumaink vonatkozásában sem, hogy a végzős /vagy a közeljövőben végző/ fiatal természettudós milyen viszonyban van a könyvtárral, mert egyrészt felkészültségének jelenlegi fokára, másrészt jövő fejlődésének távlataira vet fényt az egyetemi-főiskolai évek alatt kialakított kapcsolata a könyvekkel, folyóirat-irodalommal: a szakirodalommal.

Ha most ebből a szempontból vizsgáljuk NÉMETH Zsófia értékes elemzését, a kezdő fizikusokat, vegyészeket, biológusokat, matematikusokat stb. alkalmazó intézeteket jóindulatu övatosságra intjük. Mert igaz ugyan, hogy NÉMETH Zsófia csak a szegedi József Attila Tudományegyetem központi könyvtárának adatait dolgozta fel, de saját tapasztalataink szerint más könyvtárak körében is hasonló eredménnyel járna egy a NÉMETH-éhez hasonló felmérés. Olvassuk el figyelmesen a szerző vizsgálatának adataiból leszűrt tömör összegezést: "A természettudományi kar hallgatóságának legfeljebb 40 százaléka tekinthető az egyetemi könyvtár többé-kevésbé rendszeres látogatójának. A hallgatók 10 százaléka ritkán keresi fel a könyvtárt és 50 százaléka /ezen belül a negyedévesek 60 százaléka/ szinte teljesen távol marad az egyetemi könyvtártól. A Természettudományi Kar hallgatói elsősorban tanulmányi anyagot keresnek a könyvtárban.. /A Kar hallgatói közül/... mindössze 20-25 százalék járt a vizsgált 1969-1970. évi egyik vagy másik hónapban 5 vagy több alkalommal az olvasóteremben."

Ha csak erre a megállapításra jutott volna el a szerző, már azt is hasznos eredményként könyvelhetnénk el. De NÉMETH Zsófia megkísérelte az adatai révén felvetődő "miért"-re is megkeresni a választ. Most nem beszélünk azokról a könyvtár saját erejét meghaladó külső tényezőkről /a könyvtárépület szűk volta, az olvasótermi helyek alacsony száma, a modern könyvtárhasználatban már elengedhetetlen kutatótermek és társalgási - szemináriumi - helyiségek hiánya, bizonyos esetekben a felszereltség korszerűtlensége stb./, hanem azt hangsúlyozzók, melyet a szerző is kiemel elemzésében: "... sokoldalú és intenzív könyvtárhasználatot csak azoktól a hallgatóktól várhatunk, akik rendszeres látogatások során sajátítják el, sőt gyakorolják be a könyvtári, és ezzel együtt természetesen a szakirodalmi apparátus használatát". Ez pedig már minden könyvtár belső feladata lehet, így az egyetemi könyvtáron kívül a kutatóintézeti és üzemi könyvtáráké is. S most, amikor NÉMETH Zsófia egyetemi szempontu összeállításának elolvasását ajánljuk a TMT olvasóinak, e gondolat továbbfejtésének fontosságát kívánjuk hangsúlyozni. Mert hiába van rendelet a műszaki és természettudományos felsőoktatás területén tanuló fiatalok szakirodalmi képzésére: amíg ez a szakirodalmi oktatás csak fakultatív marad - s legtöbb felsőoktatási intézményükben ez a helyzet - mindenkor számolnunk kell azzal, hogy a főiskolát-egyetemet végzetek könyvtári kultúrája hiányos lesz. Minthogy pedig a kutató és termelő munkában nem mondhatunk le a pályakezdő műszaki-természettudományos értelmiség alkotó energiájáról, s ennek minél eredményesebb felhasználása feltételezi a gyakori és tudatos könyvtári munkát, kutató-

intézeti és üzemi könyvtáraink /könyvtárosaink/ feladata lesz az engedhetetlenül szükséges könyvtárhasználati ismeretek átadása.

Hogy NÉMETH Zsófia alapos elemzése ezekre a gondolatokra is alkalmat nyújtott, bizonyítja, hogy a könyvtári statisztikai elemzésekre jelenleg is, a jövőben is, szükségünk van.

-gh

FOLYÓIRAT ISMERTETÉSEK

Tíz éves a Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató

Nélkülözhetik-e a magyar felsőoktatás irányítói és dolgozói a világ felsőoktatásában mutatkozó tendenciák, szervezeti és oktatáspolitikai irányzatok, módszertani kísérletezések és megoldások, az eredményesebb tanítást és tanulást segítő gépek, eszközök és eljárások ismeretét? S nélkülözhetik-e éppen azokban az években és évtizedekben, melyeket - a más vonatkozásban oly gyakran idézett információrobbanás és elektronikus forradalom jelzők mellett - méltán nevezhetünk az oktatást átalakító időszaknak, akár a szocialista tábor, akár a tőkés világ különböző szintű oktatását tekintjük? A választ, a határozott "nem"-et a Művelődésügyi Minisztérium már 1963-ban megadta e kérdésre, amikor megbízást adott arra, hogy egy bizottság tegyen javaslatot a felsőoktatási dokumentáció szervezési feltételeinek, s ezek nyomán a szakirodalmi tájékoztatásnak biztosítására. A javaslat megfogalmazódott, a Minisztérium megteremtette a személyi és anyagi feltételeket, s 1964-ben napvilágot látott a Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató első füzeté.

E sorok írója nem hivatott arra, hogy a kezdetben két, 1970-től kezdve három sorozatban megjelenő Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató - közismert nevén: az FSZT - három szála szétfutó történetéről adjon számot. De mint az A/ sorozat szerkesztője szívesen szól a továbbiakban a dokumentációs kiadvány "Műszaki és természettudományok" sorozatának néhány problémájáról, mert hiszi és reméli, hogy ezzel hozzájárul a kiadvány szélesebb körű ismeretéhez és - talán - kérdései megválaszolásához is.

o.o

Tíz esztendő nem nagy idő egy periodikum életében. Éppen csak arra elég, hogy bejárassa a lapot: kialakítsa szerkezetét, megszilárdítsa formálódó felépítését, ismertté és használhatóvá tegye tartalmát. Tíz esztendő arra elég, hogy a kiadvány kiépítse szilárd bázisát, egy-